

DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P280-0311-2023-7

ZHODNOTENIE ČERPANIA FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV KOHÉZNEJ POLITIKY V PROGRAMOVOM OBDOBÍ 2014-2020 NA ÚZEMÍ SLOVENSKA

Evaluation of the Use of Cohesion Policy Funds in the 2014-2020 Program Period on the Territory of Slovakia

ROMANA GAŠPARÍKOVÁ

Katedra regionální ekonomie a správy | *Department of Reg. Economics and Administration*
Ekonomicko-správní fakulta | *Faculty of Economics and Administration*
Masarykova univerzita | *Masaryk University*
✉ *Lipová 41a, 602 00 Brno, Czech Republic*
E-mail: 538232@mail.muni.cz

Anotace

V programovom období 2014 – 2020 sa z kohéznej politiky (KP) v rámci EÚ financovalo viac ako 392 operačných programov (OP) a cca. 1,5 mil. projektov spravovaných približne 500 000 príjemcami projektov. Cieľom príspevku je analýza využívania finančných prostriedkov KP v období 2014-2020 na území Slovenska (SR) a následná identifikácia úspešnosti čerpania finančných prostriedkov z vybraných OP a príslušných tematických cieľov, v danom programovom období podľa typu územia. Na komparáciu údajov boli použité metódy analýzy a syntézy údajov z platformy EŠIF Open Data a riadiacich orgánov SR kde sú informácie o pridelovaní, využívaní finančných prostriedkov v členských štátoch EÚ v rokoch 2014-2020 na základe viac ako 350 programov, ktoré sú financované z Európskych štrukturálnych fondov. Najvyššia miera čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ v rámci SR bola v OP Integrovaná infraštruktúra (OP II). V závislosti od typológie územia sa menila miera čerpania jednotlivých OP, najvyššiu mieru čerpania prostriedkov z fondov EÚ dosiahli vidiecke oblasti v OP Kvalita životného prostredia na rozdiel od veľkých mestských oblastí kde bola najvyššia alokácia v OP II.

Klíčová slova

kohézna politika, európske štrukturálne fondy, programové obdobie 2014-2020, politika súdržnosti na Slovensku

Annotation

In the 2014-2020 programming period, more than 392 operational programs (OP) and approx 1.5 million were financed from the cohesion policy (KP) within the EU of projects managed by approximately 500 000 project beneficiaries. The aim of the contribution is the analysis of the use of KP funds in the period 2014-2020 on the territory of Slovakia (SK) and the subsequent identification of the success of drawing funds from selected OPs and relevant thematic goals in the given program period according to the type of territory. To compare the data, methods of data analysis and synthesis were used from the EŠIF Open Data platform and the governing bodies of SK, where there is information on the allocation and use of financial resources in the EU member states in the years 2014-2020 based on more than 350 programs that are financed from the EU fund structures. The highest rate of drawing funds from EU funds within SK was in the OP Integrated Infrastructure (OP II). Depending on the type, the drawdown rate of individual OPs varied, and the possibility of drawdown rates from EU funds reached rural areas in the OP Environmental Quality, compared to large urban areas, where the highest allocation was in the OP II.

Keywords

cohesion policy, European structural funds, program period 2014-2020, cohesion policy in Slovakia

JEL Classification: R12

1. Úvod

Poslaním politiky súdržnosti je posilniť ekonomickú a sociálnu situáciu v členských štátoch EÚ znižovaním rozdielov v rozvoji medzi regiónmi podporou zamestnanosti vytváraním konkurencieschopnosti, ekonomického rastu, trvalo udržateľného rozvoja a zlepšovaním kvality života občanov (Crucitti et al., 2021). V kontexte využívania EŠIF existujú rôzne typy formálnych pravidiel, ktoré tvoria rámec hodnotenia politiky súdržnosti na

úrovni EÚ v podobe nariadení a delegovaných a vykonávacích aktov, ktoré sa uplatňujú priamo v členských štátoch bez transpozície do vnútroštátnych pravidiel (Pellegrin, Colnot, Pedralli, 2020).

Implementácia finančných prostriedkov kohéznej politiky sa uskutočňuje prostredníctvom takzvaného zdieľaného hospodárenia predstavuje viacročné programy, vytvárané a implementované národnými a regionálnymi orgánmi pod dohľadom Európskej komisie realizované formou projektov, ktoré splňajú špecifické strategické ciele a zámery (Bachtler, 2022). V rámci kohéznej politiky dochádza k mobilizácii miestnych zainteresovaných strán a viacúrovňový systém riadenia, v ktorom sú medziregionálne interakcie s ďalšími európskymi členskými krajinami (Fratesi, Perucca, 2018). Kohézna politika poskytuje ciele investície prispôbené miestnym a regionálnym kontextom, zaoberá sa vzájomne prepojenými mestskými výzvami v celej EÚ, ktoré predstavujú sociálne začlenenie a regeneráciu mestských štvrtí, v období 2014 – 2020 bolo prostredníctvom finančných prostriedkov kohéznej politiky v rámci miest, obcí alebo prímestských oblastí EÚ investovaných približne 115 miliárd EUR (Takács, 2023). Mestá a mestské oblasti sú dôležitým zdrojom riešenia súčasných hospodárskych, environmentálnych a sociálnych výziev, európske mestské oblasti vytvárajú až 85 % európskeho HDP sú zdrojom európskeho hospodárstva a pôsobia ako katalyzátory kreativity a inovácií v celej EÚ, avšak predstavujú aj nedostatky akými sú znečistenie ovzdušia, nezamestnanosť, segregácia a chudoba (Takács, 2023).

Cieľom daného príspevku je zhodnotenie čerpania alokovaných finančných prostriedkov kohéznej politiky v programovom období 2014-2020 na úrovni Slovenskej republiky. V prvej časti sú analyzované a hodnotené údaje z platformy EŠIF Open Data, ktorá disponuje s údajmi jednotlivých operačných programov a tematických cieľov pre príslušný členský štát EÚ pridelený k jednotlivým časovým obdobiam a európskym štrukturálnym fondom (EFRR/ESF/KF/YEI), ktoré sú pravidelne aktualizované na základe monitorovacích správ členských štátov EÚ. Pre zhodnotenie implementácie OP SR sú kategorizované údaje, ktoré zachytávajú celkový objem investícií Slovenska v rámci KP, jedná sa o 3 premenné: plánovaný celkový rozpočet zachytáva objem investícií vrátane financovania EÚ a financovania na národnej úrovni, rozhodnuté celkové finančné zdroje predstavujú pridelené finančné zdroje na vybrané projekty (hodnota zásobníka projektov, o ktorých sa rozhodlo k určitému dátumu), výdavky predstavujú celkové využité investičné výdavky v jednotlivých oblastiach prislúchajúcich fondov EÚ. Čerpanie finančných prostriedkov v prípade tematických cieľov Kohéznej politiky v SR v období 2014-2020 je porovnávané v rámci jednotlivých kategórií pridelených a oprávnených výdavkov a čerpaných oprávnených výdavkov EÚ. Pre zistenie miery napredovania a plnenia cieľov KP podľa typu územia v SR sú porovnávané podľa kategórií a stupňa urbanizácie územia SR spolu s pridelenými a alokovanými finančnými prostriedkami z fondov EÚ s následnými interpretáciami jednotlivé intervencie v rámci vybraných operačných programov SR v rámci príslušných strategických dokumentov.

2. Hodnotenie kohéznej politiky v programovom období 2014-2020 na úrovni Slovenska

Slovenská republika (SR) využívala prostredníctvom nástrojov podpory EÚ v programovom období 2014-2020 finančné prostriedky v objeme presahujúcom 100 mld. EUR (ÚV SR, 2015). V rámci Partnerskej dohody SR bolo schválených 9 OP a tematických cieľov prostredníctvom ktorých, boli využívané finančné prostriedky z Európskych štrukturálnych fondov v rámci SR.

Tab. 1: Implementácia vybraných operačných programov Kohéznej politiky na Slovensku v rokoch 2014-2020

Operačný program	Celkové rozhodnuté oprávnené výdavky EÚ, EUR	Celkové rozhodnuté oprávnené výdavky SR, EUR	Čerpanie oprávnených výdavkov SR, EUR	Počet zazmluvnených projektov
Efektívna verejná správa ESF	1 163 979 713,97	336 765 426	195 023 176	160
Ľudské zdroje ESF/EFRR/YEI	10 850 867 822,45	2 929 999 08	1 866 365 473	3572
Integr.infraštruktúra EFRR/KF Výskum a vývoj (od 2019 zlúčené s „Integr. Infraštrukt.“)	26 753 470 916,64	6 009 937 611	2 715 187 247	2449
Integrovaný regionálny program EFRR/	5 181 973 867,76	1 894 842 772	743 516 890	2354
Rybné hospodárstvo	10 878 129,33	9 676 595	2 253 443	26
Kvalita životného prostredia EFRR/KF	8 873 691 295,73	2 832 531 290	1 424 675 480	2317
Slovensko – Program rozvoja vidieka	7 613 623 472,40	2 276 074 822	1 162 680 992	4490
Technická pomoc EFRR	628 818 816,62	159 071 912	130 559 304	211
Spolu	52 203 612 739,17	13 182 135 002	7 077 581 013	15 579

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Walsh, Regio B. (2023), MIRRI (2022), ŽSK (2022)

V Tab. 1 sa nachádza prierez čerpania finančných prostriedkov Slovenska na základe operačného programu financovaného z fondu (ESF, EFRR, KF, YEI) v programovom období 2014-2020. V rámci Slovenska bola dosiahnutá najvyššia miera čerpania finančných prostriedkov v OP Integrovaná infraštruktúra medzi ostatnými programami financovania, v rámci danej oblasti bolo zhotovených celkovej dĺžky rekonštruovaných alebo zrenovovaných železničných tratí v sieti TEN-T 27,1 km, celková dĺžka novovybudovaných ciest v sieti TEN-T 111,7 km, celková dĺžka nových alebo zmodernizovaných tratí pre električky 18,5 km, v rámci daného programu bolo vytvorených 2734 pracovných miest oproti plánovaným 7 235 (MDVSR, 2020). Prostredníctvom OP Kvalita životného prostredia boli splnené čiastkové ciele ako Zvýšená kapacita pre triedenie komunálnych odpadov t/rok 8 632 82 524, Zvýšená kapacita pre zhodnocovanie odpadov t/rok 34 579 329 676, Zvýšený počet obyvateľov so zlepšeným čistením komunálnych odpadových vôd 285 231 (MŽPSR,2022). Z OP Slovensko Program rozvoja vidieka bola posilnená konkurencieschopnosť v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a potravinárstva aj prostredníctvom financovania odborných školení, kurzov a poradenských služieb. Zámerom je zvýšiť odbornosť jednotlivých poľnohospodárov, spracovateľov a prijímateľov pomoci z fondov EÚ. Investície boli alokované do vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky (MPRVSR, 2019). Z hľadiska očakávaných výsledkov programu Výskum a inovácie boli naplnené intervencie bol zaznamenaný prostredníctvom 229 grantov nárast vzniku a rozvoja inovatívnych, technologických firiem, vrátane start-up a spin-off v regiónoch. Ciele boli naplnené znížením miery nezamestnanosti prostredníctvom tvorby nových pracovných miest v regiónoch SR sa zvýšil počet konkurencieschopných podnikov znevýhodnených skupín vytvorením 88 pracovných miest obsadených osobami zo znevýhodnených sociálnych skupín. Počet podporených podnikov formou poradenských centier pre MSP bol v roku 2018 v počte 800 (Obuch, et. al., 2022).

Tab. 2: Implementácia tematických cieľov Kohéznej politiky na Slovensku v rokoch 2014-2020

Tematický cieľ	Celková plánovaná suma EÚ, EUR	Celkové rozhodnuté oprávnené výdavky EÚ, EUR	Celkové oprávnené výdavky SR, EUR
Podpora trvalo udržateľnej dopravy a zlepšovanie sieťových infraštruktúr	3 655 006 925	5 037 267 191	1 792 783 063
Posilnenie výskumu, technologického vývoja a inovácií	1 143 408 961	984 483 275	335 444 085
Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov	1 498 481 123	964 279 913	662 329 302
Podpora trvalo udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a podpora pracovnej mobility	1 625 621 299	1 879 034 742	999 485 384
Zvýšenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov	761 611 401	688 213 199	249 878 103
Podpora prechodu na nízko uhlíkové hospodárstvo	787 772 813	600 270 668	350 903 795
Podpora prispôsobenia sa zmene klímy, prevencie a riadenia rizík	469 277 354	290 507 340	92 221 742
Podpora sociálneho začlenenia, boj proti chudobe a ľubovoľnej diskriminácii	771 446 598	723 736 208	286 352 019
Zlepšenie prístupu k informačným a komunikačným technológiám a zvýšenie ich používania a kvality	676 940 302	664 299 809	143 795 284
Zlepšenie efektívnosti verejnej správy	238 338 525	254 378 564	102 693 900
Investície do vzdelávania, školení a celoživotného vzdelávania	348 741 004	335 651 164	110 947 068
Spolu	11 976 646 305	12 422 122 073	5 126 833 745

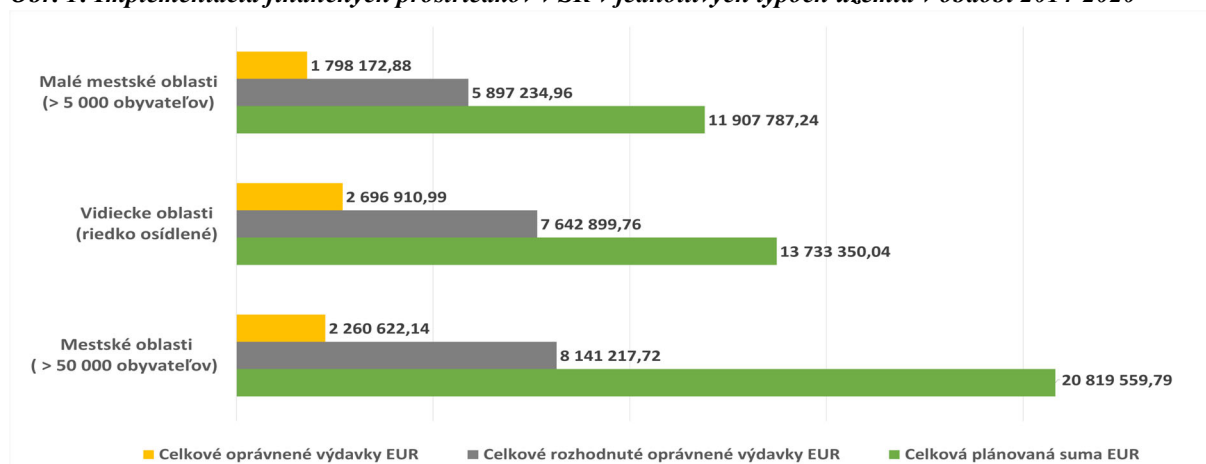
Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Walsh (2020)

Na základe údajov z Tab. 2 možno konštatovať, že v programovom období 2014-2020 bola najvyššia miera čerpania finančných prostriedkov v tematickom ciele Podpora trvalo udržateľnej dopravy a zlepšovanie sieťových infraštruktúr v rámci tohto cieľa dosiahol najvyšší počet intervencií v hodnote 937 094 292 EUR určených na vybudovanie diaľnice a cesty TENT-T. Najnižšie výdavky boli vynaložené na Podpora prispôsobenia sa zmene klímy, prevencie a riadenia rizík (Walsh, 2020).

2.1. Čerpanie finančných prostriedkov kohéznej politiky na úrovni Slovenska podľa typu územia

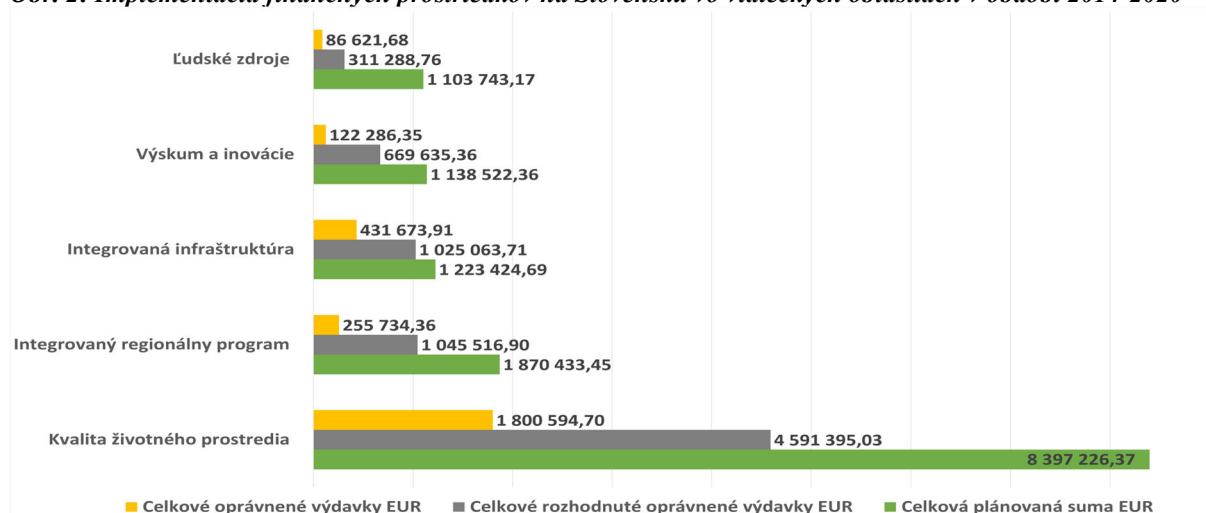
V SR predstavuje podiel obyvateľstva podľa stupňa urbanizácie v mestách 14,8 %, mestá a predmestia 44,2 %, vidiecke oblasti 41,0 %. V rámci klasifikácie regiónov podľa stupňa ekonomického a sociálne rozvoja sú v SR zadané 2 kategórie regiónov na menej rozvinuté a viac rozvinuté regióny, okrem Bratislavského samosprávneho kraja všetky ostatné regióny spadajú do kategórie menej rozvinutých (Európska Komisia, 2023). V danej podkapitole boli analyzované údaje získané z nižšieho množstva sledovaných projektov z databázy EŠIF Open Data ako v predchádzajúcej kapitole za príslušné programové obdobie, preto miera čerpania jednotlivých operačných programov v rámci typológie územia nedosahuje rovnaké hodnoty ako v Tab.1 a zároveň sú údaje v Tab.1 doplnené o aktuálne čerpanie fondov EÚ z riadiacich orgánov SR.

Obr. 1: Implementácia finančných prostriedkov v SR v jednotlivých typoch územia v období 2014-2020

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Walsh (2019a)

Obr. 2: Implementácia finančných prostriedkov na Slovensku vo vidieckych oblastiach v období 2014-2020

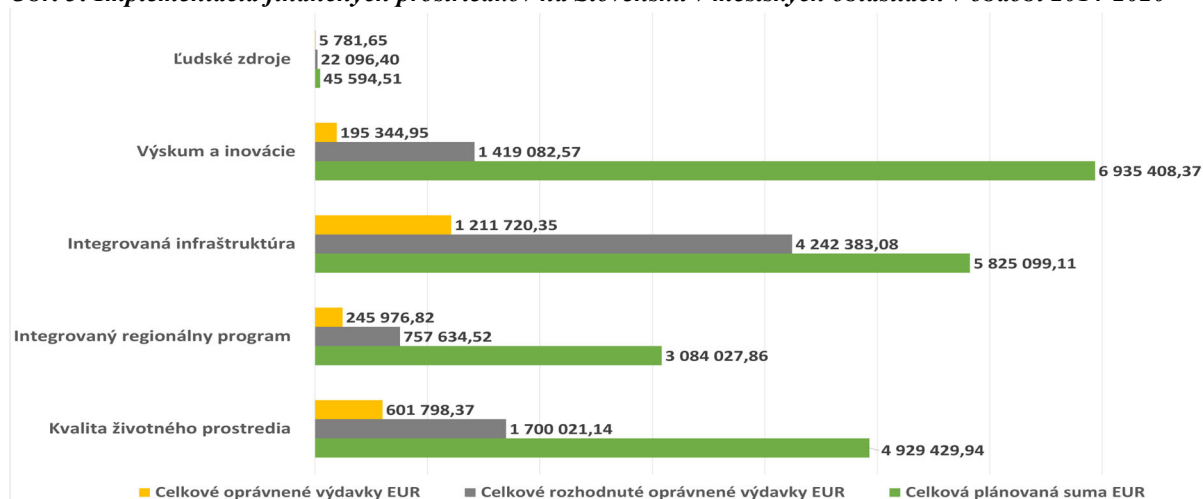

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Walsh (2019b)

Na Obr.1 a Obr. 2 je reflektované čerpanie finančných prostriedkov prostredníctvom EŠIF v období 2014-2020 vo vybraných OP v jednotlivých typoch územia SR, najvyššiu mieru čerpania dosiahli vidiecke oblasti alokáciou finančných prostriedkov z OP Kvalita životného prostredia. Veľké mestské oblasti na úrovni SR dosiahli druhú najvyššiu mieru čerpania finančných prostriedkov kde dominoval v alokácii finančných prostriedkov OP Integrovaná infraštruktúra. V menej rozvinutých regiónoch je poskytovanie finančných prostriedkov poprepájané s opatreniami v iných rozvojových oblastiach ako napr. vzdelávanie, rozvoj podnikania a propagácia inovácie čím rastie význam pre definovanie rozvojových stratégií pre miestnych a regionálnych aktérov (Di Cataldo, Monastiriotis, 2020). Vidiecke oblasti pokrývajú až 83 % územia EÚ a v roku 2018 v nich žilo 29,1 % obyvateľov EÚ, pričom 39,3 % obyvateľov žilo v mestách a 31,6 % žilo v mestách a predmestiach. (Európska Komisia, 2023). Na obr. 2 je zachytená miera pokroku v rámci vybraných OP, ktorých intervencie boli využité vo vidieckych oblastiach, z údajov Výročnej správy Programu rozvoja vidieka SR za obdobie 2014-2020 je možné zhodnotiť nasledovné vybrané výsledky plnenia cieľov OP, do poľnohospodárskej prvovýroby bolo podporených celkovo

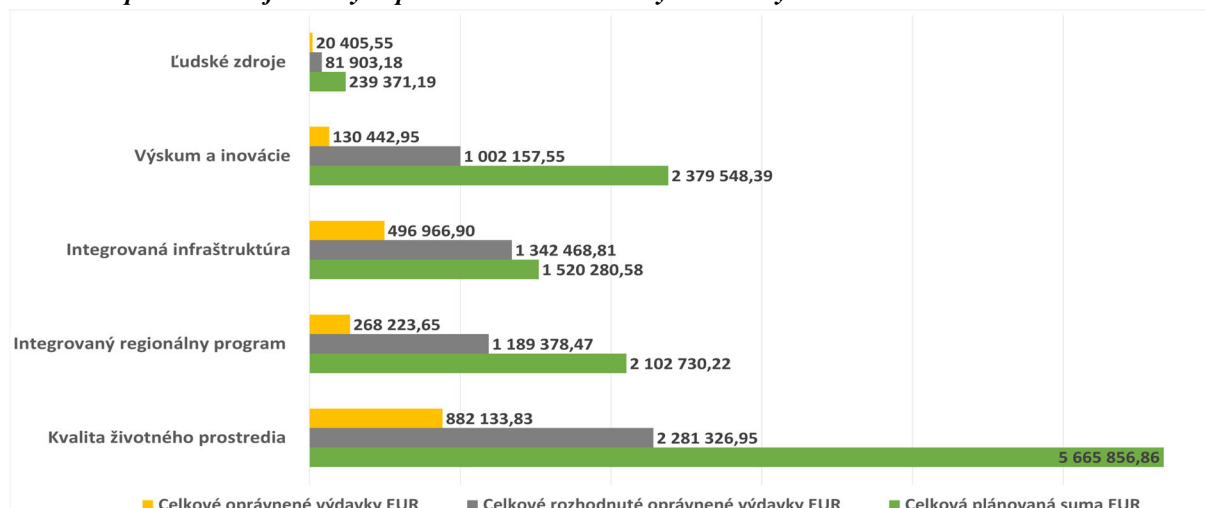
571 projektov, ktoré sú zamerané na investície do modernizácie technického a technologického vybavenia vrátane inovácií a výstavby objektov v oblasti špecializovanej rastlinnej výroby a živočíšnej výroby, opatrenie Výnimočná dočasná podpora pre poľnohospodárov a malé, stredné podniky (MSP), ktorých činnosti a ciele boli ohrozené v dôsledku ochorenia COVID-19 pôsobiacich v oblasti spracovania poľnohospodárskych výrobkov na Slovensku sa do projektovej výzvy financovanej z fondov EÚ v gescii Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR zapojili v počte 338 žiadateľov implementovaných bolo 160 projektov v rámci aktivít bolo podporených 26 poľnohospodárov a 134 MSP pôsobiacich v oblasti spracovania poľnohospodárskych produktov podopatrením Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energií bolo v roku 2021 ukončených 463 projektov (MPRVSR, 2022). Ukončené projekty, ktoré boli zamerané na úpravu verejných priestranstiev a na výstavbu a rekonštrukciu obecnej infraštruktúry, miestnych komunikácií svojimi aktivitami zabezpečili úžitok 434 916 obyvateľom zo zlepšenia služieb alebo infraštruktúry (MPRVSR, 2022).

Obr. 3: Implementácia finančných prostriedkov na Slovensku v mestských oblastiach v období 2014-2020

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Walsh (2019c)

V SR sa celkovo podľa územnej definície, z 2011 prijatou Európskou komisiou a OECD, nachádza 140 miest, medzi najväčšie mestá v SR patria Bratislava a Košice. Do kategórie miest s hustotou obyvateľstva nad 50 000 je možné zaradiť 10 slovenských miest, pričom 8 z nich vrátane hlavného mesta je zároveň sídlom samosprávneho kraja (MINDOP, 2018). Z údajov nachádzajúcich sa na Obr.3 môžeme potvrdiť, že najvyššia miera čerpania finančných prostriedkov bola dosiahnutá prostredníctvom OP Integrovaná infraštruktúra čím boli vytvorené projekty zamerané na modernizáciu železničnej dopravnej infraštruktúry, ktoré majú dôležitý význam pre ekonomiku a mobilitu obyvateľov SR a EÚ v trase Žilina – Košice v trase Bratislava – štátna hranica SR/ČR prevádzkovaním zmodernizovaných úsekov rýchlosťou 160 km/h (MIRRI, 2019). V roku 2017 hustota diaľničnej siete v SR 10 km na 1 tisíc km² rozlohy cesty II. a III. triedy zabezpečujú dopravné napojenie regiónov Slovenska na hlavnú a medzinárodnú cestnú sieť zabezpečujú dopravné spojenia obcí so strediskami priemyslu, ekonomiky a vzdelaní v rámci jednotlivých sídiel regiónov, v roku 2019 predstavovala dĺžka ciest II. a III. triedy spolu 13 968 km, čo tvorilo 77,3 % z celkovej dĺžky ciest na území SR (MIRRI, 2019). OP Kvalita životného prostredia bol implementovaný národný projekt Podpora biodiverzity prvkami zelenej infraštruktúry v obciach Slovenska – Zelené obce Slovenska od spustenia projektu bolo zrealizovaných 86 prvkov zelenej infraštruktúry ďalším úspešným bol národný projekt Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku prostredníctvom ktorého bolo zrealizovaných 355 informačných aktivít (OP-KZP, 2022). OP Výskum a inovácie dopytovo orientovaným projektom Výskum vývoja a inovácií v podnikoch, MSP patriace do Bratislavského samosprávneho kraja bolo podporených 17 projektov finančné nástroje vo forme priamych úverov čerpali podniky pôsobiace s sektore Ostatný výskum a experimentálny vývoj v oblasti prírodných a technických vied v hodnote 79,38 %, Počítačové programovanie 11,39 % (SBA, 2022). V rokoch 2014-2020 sa kládol dôraz aj na intervencie určené pre rozvoj miest, SR plnilo tieto ciele v podobe vybraných intervencií, v ktorých najvyššie plnenie dosiahla v kategórii Čistá mestská dopravná infraštruktúra a propagácia, Ochrana, rozvoj a podpora verejného a kultúrneho dedičstva a cyklotrasy (Takács, 2023).

Obr. 4: Implementácia finančných prostriedkov v SR v malých mestských oblastiach v období 2014-2020

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Walsh (2019d)

Aj na základe údajov obsiahnutých v Obr. 4 môžeme konštatovať, že najvyššie čerpanie finančných prostriedkov bolo v OP Kvalita životného prostredia. V priebehu čerpania finančných prostriedkov z OP Kvalita životného prostredia bol implementovaný národný projekt Zelená domácnostiam II, v rámci ktorého bolo vytvorených 16 710 inštalácií zariadení obnoviteľných zdrojov energie využívaných v domácnostiach s mierou plnenia 103,46%, národný projekt Zelená domácnostiam svojimi aktivitami prispel k inštalácii 18 507 malých zariadení na využívanie OZE (OP-KZP, 2022). Vyhlásením výzvy formou OP Integrovaná infraštruktúra boli alokované finančné prostriedky na podporu rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v roku 2019 o dotáciu vyplývajúcu z výzvy prejavilo záujem 99 žiadateľov (obce, mestá, VÚC a združenia obcí). Podporených bolo 60 projektov (MINDOP, 2018). Medzi najúspešnejšie intervencie patrí projekt financovaný z Integrovaného regionálneho OP s názvom Bikesharing v Smoleniciach s alokáciou vo výške 90 000 EUR a zakúpením 30 bicyklov, projekt predstavuje systém zapožičania bicyklov v Smoleniciach, ktorý môžu využívať turisti a domáci obyvatelia, bicykel po použití vrátiť na obecnej železničnej stanici (Eurofondy, 2023). V programe Horizont 2020 bolo do roku 2019 zapojených 116 účastí MSP čo predstavuje jednu z najnižších intervencií v rámci EÚ (MIRRI, 2019).

3. Nedostatky politiky súdržnosti v programovom období 2014-2020

Vznikla potreba zjednodušiť a flexibilnejšie využívať kohézne fondy zo strany príjemcov a zároveň posilniť príspevok kohéznej politiky k zlepšeniu riadenia hospodárnosti EÚ. Je dôležité zamerať sa na riešenie nových výziev, akými sú migrácia, ochrana životného prostredia a digitalizácia. Vzniká otázka najefektívnejšej formy podpory pre príjemcov v podobe grantov, finančných nástrojov, alebo v ich kombinácií (Margaras, 2018).

Dopady kohéznej politiky na úrovni podnikov nie sú v celej Európe jednotné, pretože ich ovplyvňujú národné a územné rozdiely a politická podpora nie je jednotná vo všetkých územiach. Komplementárnosť grantu s miestnymi aktivitami by mohla posilniť vplyv politiky vo vyspelých regiónoch, no na druhej strane firmy v ekonomicky zaostalých regiónoch môžu viac profitovať z fondov kohéznej politiky, pretože sú od nich viac závislé. Podpora firiem v rámci nástrojov kohéznej politiky je efektívnejšia v chudobnejších krajinách a regiónoch a je indikátorom zachovania princípu koncentrácie kohéznej politiky (Bachtrögler, Fratesi, Perucca, 2020). Vanhercke, Ghailani Spasova a Pochet, 2020 odporúčajú komplexnejšie formy hodnotenia ekonomického a sociálneho sektora kohéznej politiky EÚ prostredníctvom konkrétnejšieho zberu dát s dopadom na zmiernenie chudoby v jednotlivých regiónoch EÚ. Navrhujú tiež zavedenie systematického financovania zdrojov a opatrení na zmiernenie chudoby a sociálneho začlenenia podporou administratívnych kapacít na národnej a regionálnej úrovni s včasným zameraním na výsledky. Politika súdržnosti bola tiež kritizovaná za komplikované a zdĺhavé administratívne postupy (Povlverari, 2014). V rámci hodnotenia KP je potrebné zamerať sa na implementáciu komplexných regionálnych politik prostredníctvom prijatia manažérskych inovácií a akumulácie ľudského kapitálu, čo bude mať pozitívny vplyv na inštitucionálne prostredie. Politiky regionálneho rozvoja využívajúce dotácie zo štrukturálnych fondov EÚ mali malý vplyv na znižovanie regionálnych rozdielov, ale dotácie neboli efektívne zamerané na podniky v najmenej rozvinutých regiónoch (Butkus et al., 2021). Miestne samosprávy boli uznané ako kľúčové zainteresované strany pri formulovaní a implementácii politiky miestneho hospodárskeho rozvoja (Uvalić, Bartlett, 2021). V rámci EÚ prebiehajú dlhodobé konvergenčné procesy prostredníctvom šírenia informácií a integrácie miestnych kultúr a know-how, ktoré majú pozitívny vplyv na posilňovanie slabších regiónov a znižovanie medzinárodných rozdielov. Zároveň sa rozdiely prehĺbili, keďže silné mestské oblasti

najrýchlejšie využili výhody integračného procesu, čím sa rozdiely so slabšími regiónmi prehlbili (Camagni, et al., 2021). Výsledky účinkov kohéznej politiky sú nerovnomerné a ťažko presne merateľné. Mnohí autori pri pokuse získať dôkazy o efektoch kohéznej politiky narazili na metodologické problémy pri odhadovaní efektívnosti štrukturálnych fondov na regionálny rozvoj (Fayolle, Lecuyer 2000).

3.1 Návrhy a odporúčania kohéznej politiky v novom programovom období 2021-2027

Výmena skúseností zefektívňuje zviditeľnenie projektov, čo by viedlo k vzniku strategických partnerstiev (Nikitovič, Radovič-Markovič, Vujičić, 2021). Je dôležité aby členské štáty EÚ zvýšili komunikačné požiadavky organizovaním podujatí financovaných EÚ a plánmi rozvoja sociálnych sietí vytvorením jednotného portálu s informáciami o dostupnosti finančných prostriedkov s vytvorením databázy projektov, ktorej obsah by spravovala Európska komisia (Mutafov, 2019). Empirické dôkazy naznačujú, že inteligentná špecializácia môže zlepšiť postupy riadenia v regiónoch, kde je zavedená, a politický vplyv stratégií inteligentnej špecializácie môže byť oveľa väčší. Napriek pokroku súvisiacemu s riadením by obmedzený vplyv politiky mohol súvisieť aj s vysokým dopytom po implementácii prístupu, ktorému regionálni aktéri zainteresované strany čelia značným výzvam (Benner, 2022).

Tab. 3: Odporúčania pre nové programové obdobie politiky súdržnosti

Odporúčania pre všetkých aktérov v rôznych fázach cyklov politiky súdržnosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zlepšiť návrh procesov a zaistiť stabilitu a spoľahlivosť. ▪ Identifikovať potreby zainteresovaných aktérov a ich špecifické potreby rozvoja strategických a metodologických kompetencií na pochopenie implementácie politiky. ▪ Vypracovať opatrenia na budovanie kompetencií pre široké spektrum aktérov v regiónoch EÚ.
Odporúčania pre orgány verejnej správy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Priebežné metodické usmerňovanie alebo pokročilé metodické kompetencie nad rámec SWOT. Využite výhody iniciatív, ktoré považujú dokončené RIS3 za základ inštitucionalizácie. ▪ Strategické výskumné programy (SRA) a strategické inovačné plány (SIP) podporujú a vstupujú do implementácie RIS3. ▪ Vytvoriť a posilniť spoluprácu s komunitami v iných oblastiach politiky, programoch súvisiacich so stratégiou EÚ 2020. ▪ Výrazne investovať do medziregionálnych a medzinárodných rozmerov a príležitostí vyplývajúcich zo škálovania miestnych inovácií. ▪ Využiť príležitosti na rozvoj synergií s národnými a regionálnymi programami EÚ. ▪ Zapojenie technickej pomoci a iných podporných mechanizmov EŠIF: zlepšiť administratívne a riadiace kapacity. ▪ Zvýšiť výskum a inovácie v sociálnej, ekonomickej, zdravotnej alebo dopravnej politike.

Zdroj: upravené podľa Neto, Serrano, Santos (2018)

4. Záver

Štrukturálne fondy v rokoch 2014 – 2020 boli rozdelené medzi Európsky fond regionálneho rozvoja (55 %), Európsky sociálny fond (23 %), Kohézny fond (20 %) a iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí (1 %). Operačné programy prispievajú k širšiemu spektru cieľov, od výskumných a vývojových činností v malých a stredných podnikoch, verejnej správy a sociálnej inklúzie (Darvas, Mazza, Mídoes, 2019). Cieľom príspevku bolo zanalyzovať a zhodnotiť kohéznú politiku v prostredí Slovenskej republiky prostredníctvom čerpania finančných prostriedkov z jednotlivých fondov EÚ, ktoré prostredníctvom operačných programov a tematických cieľov prispievajú k zabezpečeniu a plneniu cieľov politiky súdržnosti. V rámci SR bolo najvyššie čerpanie finančných prostriedkov z fondov EÚ v OP Integrovaná infraštruktúra kde najvyššie čerpanie dosahoval tematický cieľ Podpora trvalo udržateľnej dopravy a zlepšovanie sieťových infraštruktúr v rámci tohto cieľa dosiahol najvyšší počet intervencií v hodnote 1 792 783 063 EUR na diaľnice a cesty TENT-T. Najnižšie čerpanie finančných prostriedkov v rámci SR bolo zaznamenaných v tematickom celi Podpora prispôsobenia sa zmene klímy, prevencia a riadenia rizík v hodnote 92 221 742 EUR. Vidiecke oblasti dosiahli najvyššiu mieru alokácie finančných prostriedkov z operačných programov SR v hodnote 2 696 910, 99 EUR kde najvyššiu mieru čerpania dosiahol OP Kvalita životného prostredia. Veľké mestské oblasti na úrovni SR dosiahli druhú najvyššiu mieru čerpania prostriedkov z EŠIF v podobe 2 262 825,12 EUR kde dosiahol najvyššie plnenie finančných prostriedkov OP Integrovaná infraštruktúra.

- [23] NIKITOVIC, Z., RADOVIC-MARKOVIC, M., VUJICIC, S., (2021) Employment, education, and entrepreneurship. In *Employment, education, and entrepreneurship*. Belgrade: Faculty of Business Economics and Entrepreneurship, (pp.125-132) ISBN 978-86-6069-187-5.
- [24] OP-KZP, (2022). *Výročná správa o vykonávaní cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti ČASŤ A*. [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné na: <https://www.op-kzp.sk/wp-content/uploads/2021/05/Vyrocnasprava-o-vykonavani-OP-KZP-za-rok-2021.pdf>.
- [25] OBUCH, M., (2022). *Hodnotenie dopadov operačného programu integrovaná infraštruktúra: špecifických cieľov a prioritných osí v gescii mh sr záverečná správa*. [online]. [cit. 2023-03-27]. Dostupné na: <http://files.evaluationhelpdesk.eu/evaluations/SKE54.pdf>.
- [26] ÚV SR, (2015). *Fondy EÚ*. [online]. [cit. 2023-03-31]. Dostupné na: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/fondy-eu/>.
- [27] PELLEGRIN, J., COLNOT, L., (2020). Research for REGI Committee – The Role of Evaluation In *Cohesion Policy*. Brussels: Policy Department for Structural and Cohesion Policies. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/629219/IPOL_STU\(2020\)629219_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/629219/IPOL_STU(2020)629219_EN.pdf)
- [28] POLVERARI, L., BACHTLER, J., DAVIES, S., KAH S., MENDEZ, C., MICHIE, R., VIRONEN, H., (2014). *Balance of Competences Cohesion Review: Literature Review on EU Cohesion Policy, Final Report to the Department for Business, Innovation, and Skills, February 2014*. Dostupné na: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/336227/bis_14_988_BALANCE_OF_COMPETENCES_COHESION_REVIEW_2.pdf.
- [29] SBA, (2022). *Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti MSP 2020*. [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné na: <https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2022/04/Final-Analyza-ukazovate%C4%BEov-finan%C4%8Dnej-v%C3%BDkonnosti-MSP-2020.pdf>.
- [30] TAKÁCS, P., (2023). *How does Cohesion Policy support cities and local communities?*. [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/How-does-Cohesion-Policy-support-cities-and-local-rgzr-e44d#author-p%C3%A9ter-tak%C3%A1cs>.
- [31] UVALIĆ, M., BARTLETT, W., (2021). *Regional disparities and regional development policies in Serbia*. Friedrich-Ebert-Stiftung. Belgrade, RS. ISBN 978-86-83767-69-4. [cit. 2023-02-3].
- [32] VANHERCKE, B., GHAILANI, D., AND SPASOVA, S., WITH POCHEP, P., (2020). *Social policy in the European Union 1999-2019: the long and winding road*, Brussels, European Trade Union Institute (ETUI) and European Social Observatory (OSE). pp. 230. ISBN 978-2-87452-550-6.
- [33] WALSH, J., (2019). *Tracking cohesion policy investment by type of territory*, [online]. [cit. 2023-04-09]. Dostupné na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/Tracking-cohesion-investments-by-type-of-territory/kff5-7ask#5.-contact>.
- [34] WALSH, J., (2020). *Tracking progress with detailed cohesion investment themes*. [online]. [cit. 2023-04-09]. Dostupné na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/Tracking-progress-with-detailed-cohesion-investmen/e7u2-9gu2>.
- [35] WALSH, J., (2019a). *2014-2020 - Territorial Dimension: implementation rate overview*. [online]. [cit. 2023-04-09]. Dostupné na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020/2014-2020-Territorial-Dimension-implementation-rat/dxj3-avmc>.
- [36] WALSH, J., (2019b). *2014-2020 - Territorial Dimension: implementation rate overview* [online]. [cit. 2023-04-09]. Dostupné na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020/2014-2020-Territorial-Dimension-implementation-rat/dxj3-avmc>.
- [37] WALSH, J., (2019c). *2014-2020 - Territorial Dimension: implementation rate overview areas*. [online]. [cit.2023-04-10]. Dostupné na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020/2014-2020-Territorial-Dimension-implementation-rat/dxj3-avmc>.
- [38] WALSH, J., (2019d). *2014-2020 - Territorial Dimension: implementation rate overview areas*. [online]. [cit. 2023-04-10]. Dostupné na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020/2014-2020-Territorial-Dimension-implementation-rat/dxj3-avmc>.
- [39] WALSH, J., REGIO, B., (2023) *Finances decided/spent by programme*. [online]. [cit. 2023-03-25]. Dostupné na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/Information-maps-tracking-progress-in-investment-a/wjiv-jyr9>.
- [40] ŽSK, (2022). *Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja žilinského samosprávneho kraja 2021+*. [online]. [cit. 2023-03-21]. Dostupné na: https://www.hrajzakraj.sk/wp-content/uploads/2022/10/20220614_PHSR-ZSK-2021_Financna-cast_FINAL.kor_.pdf.

Príspevek byl zpracován v rámci projektu Konkurenceschopnost a odolnost regionů: příležitosti a hrozby (MUNI/A/1223/2022).